

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตำรวจมีบทบาท อำนาจหน้าที่ในขอบเขตที่กว้างขวาง และเกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นอย่างมาก และในฐานะที่ตำรวจเป็นข้าราชการซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการตามนโยบายของรัฐ การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจึงมีผลในการพัฒนาประเทศชาติ คำว่า "ตำรวจ" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ผู้มีหน้าที่ตรวจตราและรักษาความสงบ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วตำรวจมีหน้าที่ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม รักษาความสงบเรียบร้อย และบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชนในขณะที่ประเทศชาติอยู่ในยามสงบ

หน้าที่ของตำรวจโดยทั่วไปได้ถูกกำหนดขึ้นตั้งแต่เริ่มมีกิจการตำรวจ และเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาตามกาลเวลาตามยุคสมัยและมีการพัฒนาการใช้อำนาจหน้าที่เป็นลำดับจนกระทั่งในปัจจุบัน หน้าที่ของตำรวจพอสรุปได้ว่ามีอยู่ 8 ประการ คือ (โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ, 2524)

- 1) การป้องกันอาชญากรรม (Crime prevention)
- 2) การปราบปรามอาชญากรรม (Crime suppression)
- 3) การสืบสวนสอบสวนจับกุมฟ้องร้องผู้กระทำผิด (Apprehension of offenders)
- 4) การค้นหารหัสสินสุญหาย (Discover of property)
- 5) การรักษาระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับอาชญากรรม (Regulation of noncriminal conduct)
- 6) การจัดสรรบริการแก่ประชาชน (Provision of service)
- 7) การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล (Protection of individual freedom)
- 8) การปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ (Different kinds of functions)

จะเห็นได้ว่าภารกิจของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับประชาชนนั้นมีขอบเขตความรับผิดชอบกว้างขวางมาก หากปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวบกพร่องหรือขาดประสิทธิภาพ ก็จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เมื่อวิเคราะห์ภารกิจหน้าที่ของตำรวจแล้ว จะเห็นว่าเป็นภารกิจที่ครอบคลุมอย่างกว้างขวาง สายงานหรือโครงสร้างตามคำสั่งกรมตำรวจ ที่ 774/2537 ลว. 7 กรกฎาคม 2537 เรื่องการกำหนดหน้าที่การงานของตำแหน่งในสถานีตำรวจ

- 1) ฝ่ายสืบสวน
- 2) ฝ่ายสอบสวน
- 3) ฝ่ายจราจร
- 4) ฝ่ายป้องกันและปราบปราม
- 5) ฝ่ายธุรการ

งานสอบสวนเป็นภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของตำรวจ การสอบสวนหมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

กรมตำรวจ (2525) ได้กำหนดหน้าที่ของงานสอบสวน คือ ดำเนินการสอบสวนคดีอาญาทุกประเภท รับผิดชอบสำนวนการสอบสวนตั้งแต่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง จับกุม สอบสวน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณาส่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา รวมทั้งดำเนินการทั้งหลายอื่นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เช่น การออกหมายจับ หรือการชันสูตรพลิกศพ เป็นต้น

ดังนั้น งานสอบสวนจึงเป็นงานหลักของสถานีตำรวจที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization) เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ลักษณะงานที่ปฏิบัติก็เป็นลักษณะงานที่คล้ายคลึงกับงานของอัยการและศาล คือปฏิบัติงานอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ งานสอบสวนเปรียบเสมือนด่านแรกของกระบวนการยุติธรรม คือ ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน และดำเนินการ

ทั้งหลายอื่น ๆ เพื่อที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดในการที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องร้องลงโทษ หากด่านแรกของกระบวนการยุติธรรมปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่สมฤทธิ์ผลแล้ว การอำนวยการยุติธรรมให้แก่ประชาชนของอัยการและศาลก็ย่อมไร้ประสิทธิผล

ในงานสอบสวนจะมีผู้บังคับหมู่หรือลูกแถว (ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนหรือพลตำรวจ) ทำหน้าที่เสมียนคดี ซึ่งต้องปฏิบัติงานตามที่หัวหน้าสถานีตำรวจจัดหรือมอบหมาย โดยจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับว่าด้วยเรื่องนั้น ๆ หรือตามที่ยุ้บังคับบัญชามอบหมายและให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ทำหน้าที่ธุรการทางคดี
- 2) ทำหน้าที่เสมียนประจำวันคดี
- 3) ทำหน้าที่เสมียนเปรียบเทียบ
- 4) ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องหาไปศาล
- 5) ทำหน้าที่เวรบริการ

จะเห็นได้ว่าข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมียนคดี เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญมาก ซึ่งการปฏิบัติงานจะมีผลกระทบต่อประชาชนทั้งในแง่บวกและแง่ลบ คือ ถ้าข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมียนคดีปฏิบัติหน้าที่อย่างดีตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และมีมนุษยสัมพันธ์ดี ก็จะเป็นที่รักใคร่และศรัทธาของประชาชน แต่ในทางกลับกัน หากข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมียนคดีปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของประชาชนตามกฎหมายก็จะไม่ได้รับการคุ้มครอง ประชาชนก็จะขาดศรัทธาในการที่ข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมียนคดีจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมฤทธิ์ผลจะต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนหลายประการทั้งทางด้านความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ เทคนิค วิธีการปฏิบัติงาน รวมทั้งสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของการปฏิบัติงาน แต่สิ่งที่น่าจะมีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนมากที่สุด และมีผลกระทบต่อสมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติงานก็คือ ขวัญกำลังใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมียนคดี หากข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมียนคดีปฏิบัติงานอย่างมีความพึงพอใจ ย่อมที่จะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานให้บรรลุผลตามนโยบายและเป้าหมายของกรมตำรวจ อันส่งผลให้เกิดการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชนในสังคม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะรองผู้กำกับการ หัวหน้างานสืบสวน สอบสวน และปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนมาโดยตลอด ได้เล็งเห็นความสำคัญ ของการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมือนคดี จึงมีความสนใจที่จะ ศึกษาการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมือนคดีในสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมือง สังกัดตำรวจภาค 4

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมือนคดีในสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง สังกัด ตำรวจภาค 4

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จะทำให้ทราบถึงสภาพ ปัญหา และความต้องการในการปฏิบัติงาน และ ความพึงพอใจของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมือนคดี อันจะเป็นประโยชน์ต่อ ผู้บริหารแต่ละสถานีตำรวจ ในการนำข้อมูลนี้ไปพิจารณาปรับปรุงสภาพการทำงาน และพัฒนาข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมือนคดี ในสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง สังกัดตำรวจภาค 4 ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการในการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมือนคดี ตามทัศนคติของ ข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมือนคดี ในสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง สังกัด ตำรวจภาค 4

1.5 ขีดกลางเบื้องต้น

ประชากรที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี เป็นข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่ เสมือนคดี ในสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง สังกัดตำรวจภูธรภาค 4 และตอบ แบบสอบถามตรงตามความเป็นจริง

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1) **สภาพการปฏิบัติงานเสมือนคดี** หมายถึง สภาพที่เป็นจริงในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมือนคดี ในสถานีดำรวจภูธรอำเภอเมือง สังกัดตำรวจภาค 4

2) **ปัญหาในการปฏิบัติงาน** หมายถึง เหตุขัดข้องที่ทำให้เกิดสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่ขัดต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมือนคดี ในสถานีดำรวจภูธรอำเภอเมือง สังกัดตำรวจภาค 4

3) **ความต้องการในการปฏิบัติงาน** หมายถึง สิ่งที่ยังประสงค์อยากได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากที่มีอยู่เดิม เพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมือนคดี ในสถานีดำรวจภูธรอำเภอเมือง สังกัดตำรวจภาค 4

4) **ความพึงพอใจในการทำงาน** หมายถึง ความรู้สึกสมหวังและมีความสุขจากสิ่งทำให้เกิดความพึงพอใจของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่เสมือนคดี ในสถานีดำรวจภูธรอำเภอเมือง สังกัดตำรวจภาค 4 ที่เกิดจากการตอบสนองความต้องการในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งประกอบด้วย

(1) **การได้รับความสำเร็จ** หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ หรือความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้บรรลุผลสำเร็จ ทั้งหน้าที่ที่ปฏิบัติเป็นประจำและที่ได้รับมอบหมายพิเศษเป็นครั้งคราว

(2) **ลักษณะของงาน** หมายถึง การได้รับมอบหมายหน้าที่ที่ตรงกับความรู้ความสามารถ น่าสนใจ และท้าทาย ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ

(3) **การยอมรับนับถือ** หมายถึง การที่ได้รับการยกย่องชมเชย การให้กำลังใจ และการแสดงความยินดีจากผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานเมื่อมีการปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จ

(4) **ความรับผิดชอบ** หมายถึง ขอบข่ายของความรู้สึกระในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทั้งในหน้าที่ประจำและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ

(5) **ความก้าวหน้า** หมายถึง การได้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น รวมทั้งมีโอกาสดำเนินการอบรม การศึกษาต่อ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและวุฒิแก่ตน

(6) **นโยบายและการบริหาร** หมายถึง ข้อกำหนดและแนวทางในการบริหารของผู้บังคับบัญชา ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม

(7) **การปกครองบังคับบัญชา** หมายถึง แนวทางที่ผู้บังคับบัญชาได้นำมาใช้ในการบังคับบัญชาและหมายความรวมถึงลักษณะความเป็นผู้นำของผู้บังคับบัญชา

(8) **ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน** หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการพลเรือน ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และความมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน และเครื่องอำนวยความสะดวก

(9) **สภาพการทำงาน** หมายถึง สภาพแวดล้อมในการทำงาน

(10) **เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล** หมายถึง เงินต่าง ๆ ที่ข้าราชการตำรวจได้รับจากทางราชการ เช่น เงินเดือน ค่าตอบแทน ค่าเช่าบ้าน ค่าเบี้ยเลี้ยงพาหนะ เงินช่วยเหลือบุตร ค่ารักษาพยาบาล และเงินอื่น ๆ ที่ได้รับจากทางราชการ

5) **ข้าราชการตำรวจ** หมายถึง ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน และพลตำรวจที่มีตำแหน่งเป็นผู้บังคับหมู่หรือลูกแถวทำหน้าที่เสมือนคดีในสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง สังกัดตำรวจภาค 4 อันประกอบด้วยสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองขอนแก่น อุดรธานี ร้อยเอ็ด สกลนคร หนองคาย เลย นครพนม มุกดาหาร มหาสารคาม หนองบัวลำภู และกาฬสินธุ์

6) **เสมือนคดี** หมายถึง งานสอบสวนด้านธุรการทางคดี เสมียนประจำวันคดี เสมียนเปรียบเทียบ คมผู้ต้องหาไปศาล และเวรบริการ